• F I N A N S E I P R A W O F I N A N S O W E •
• Journal of Finance and Financial Law •

Marzec/March 2020 • vol. 1(25): 65–80

OCHRONA DANYCH OSOBOWYCH PO ROZPOCZĘCIU OBOWIĄZYWANIA ROZPORZĄDZENIA RODO: ANALIZA PRZYPADKU BANKÓW SPÓŁDZIELCZYCH

Magdalena Lubaś
Uniwersytet Jagielloński

Streszczenie

W związku z rozpoczęciem obowiązywania rozporządzenia RODO, zarówno w doktrynie, jak i środowisku gospodarczym jest wiele wątpliwości i niepewności co prawidłowości stosowania i interpretacji nowych przepisów. W świetle tych zajść ważnym elementem jest edukacja, szkolenia, rozmowy, a także wymiana spostrzeżeń i doświadczeń osób zajmujących się kwestiami RODO oraz tymi, które były zobowiązane zastosować się do treści rozporządzenia. W kwestii RODO w literaturze przedmiotu małą rolę poświęca się bankom spółdzielczym. Celem artykułu jest diagnoza przeprowadzonych zmian w zakresie ochrony danych klientów banku na skutek wejścia w życie rozporządzenia o ochronie danych osobowych, tzw. RODO. W celu określenia modyfikacji zaszłych w sposobie przetwarzania danych, dokonano analizy treści informacji komunikatów zamieszczonych na stronach internetowych czterech banków spółdzielczych.

Słowa kluczowe: ochrona danych osobowych, RODO, konsument, bank spółdzielczy.

JEL Class: K29, G21.

WPROWADZENIE

Dnia 25 maja 2018 weszły w Polsce w życie nowe przepisy odnoszące się do ochrony danych osobowych w związku z przyjęciem w 2016 roku rozporządzenia przez Parlament Europejski i Radę zastępującego dyrektywę 95/46/WE tzw. RODO. W myśl przyjętych postanowień, procedurę RODO musiały wprowadzić wszystkie podmioty gromadzące dane osobowe poza wyjątkami wskazanymi w rozporządzeniu. Wraz z wejściem w życie nowych przepisów prawa, zaszło szereg zmian w rozmaitych instytucjach gromadzących dane swoich klientów. Celem RODO było wprowadzenie i ujednolicenie zasad przetwarzania danych osobowych na terenie Unii Europejskiej wobec wzrastającej z roku na rok liczby incydentów naruszenia bezpieczeństwa danych [Kamiński i Dąbek 2017: 134–145] oraz zapewnienie transparentności dokonywanych działań [Jastrzębska 2018: 35–37]. Rozporządzenie kładzie nacisk na ochronę prawa do prywatności oraz bezpieczeństwa danych osobowych.

Celem artykułu jest diagnoza przeprowadzonych zmian w zakresie ochrony danych klientów banku na skutek wejścia w życie rozporządzenia o ochronie danych osobowych RODO. Analizie poddany został przypadek Banku Spółdzielczego w Chełmie, Izbicy, Łęcznej oraz w Werbkowicach. W badaniu wykorzystano metodę analizy treści informacji udostępnionej klientom na stronach internetowych banków spółdzielczych.

Artykuł realizuje cel poznawczy w zakresie ustalenia i prezentacji zmian, jakie banki spółdzielcze wprowadziły w odpowiedzi na wejście w życie rozporządzenia RODO. W obliczu chaosu informacyjnego towarzyszącego jego wdrożeniu, badanie odpowiada potrzebie lepszego zrozumienia czym w istocie skutkuje rozporządzenie o ochronie danych osobowych. Artykuł identyfikuje kluczowe zmiany oraz w syntetycznej formie skupia je w jednym miejscu. Uzyskane wyniki dostarczają klientom informacji na temat praktycznego wymiaru ochrony ich danych osobowych w myśl nowych przepisów. Opracowanie pozwala też lepiej zrozumieć przyczynę i znaczenie konkretnych zmian dokonanych w umowach pomiędzy bankiem a klientem. Ponadto, na podstawie przedstawionej dyskusji, klienci mogą porównać zakres ochrony ich danych pomiędzy bankami posiadającymi różne formy prawne.

Praca została podzielona na siedem części. Pierwsza z nich, stanowi wprowadzenie do tematu, określenie celu artykułu oraz przedstawienie struktury kompozycyjnej pracy. W drugiej części dokonano przeglądu literatury odnoszącej się do ochrony danych osobowych w polskim ustawodawstwie. Przedstawiono sposoby oraz formę ochrony danych osobowych przed rozpoczęciem obowiązywania rozporządzenia RODO, a następnie wszelkie istotne kwestie związane z unijnym rozporządzeniem. W kolejnej części przedstawiono pozycje konsumenta na rynku usług bankowych, sposoby oraz mechanizmy ochrony strony słabszej w działa-

niach podejmowanych z bankiem. Czwartym etapem opracowania jest prezentacja wykorzystanej metody. W kolejnym kroku zostały zaprezentowane wyniki. Przedstawione zostały w nim szczegółowe informacje na temat przetwarzania danych osobowych klientów czterech banków spółdzielczych oraz treści klauzuli informacyjnej. Szóstą część pracy stanowi dyskusja, gdzie zostały zestawione różnice pomiędzy bankiem spółdzielczym a mBankiem w zakresie przetwarzania danych osobowych. W ostatniej części zostały zaprezentowane wnioski płynące z pracy.

1. PRZEGLĄD LITERATURY

1.1. Ochrona danych osobowych w polskim ustawodawstwie

Prawo do ochrony danych osobowych jest fundamentalnym prawem każdej jednostki do decydowania o tym, w jakim zakresie, przez kogo i jak długo będą przetwarzane jej dane osobowe [Skoczylas 2018: 87–100]. W polskim ustawodawstwie dane osobowe ochronie poddane zostały dopiero po transformacji ustrojowej. Ochrona danych osobowych jest gwarantowana przez Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. Art. 47 Konstytucji stanowi, że każdy ma prawo do ochrony prawnej życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia oraz decydowania o swoim życiu osobistym [Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., art. 47], gwarantując w ten sposób obywatelom prawo do prywatności. Z kolei w art. 51 Konstytucji, zawarte jest postanowienie informujące o tym, że nikogo nie można zmusić do ujawnienia informacji dotyczących jego osoby w inny sposób niż na podstawie ustawy [Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., art. 51], co jest podstawą do ochrony każdego, odnośnie informacji o jego własnej osobie. Konstytucja również zagwarantowała prawo weryfikacji danych, a co za tym idzie, możliwość ich zmiany, uaktualniania czy w końcu usuwania. Ma to zastosowanie wówczas, kiedy informacje są nieprawdziwe, niekompletne oraz ich pozyskanie nastąpiło w sposób sprzeczny od wskazanego w ustawie [Barta i Markiewicz 2011].

Obowiązujące do 25 maja 2018 r. akty prawne w polskim ustawodawstwie regulujące ochronę danych osobowych przedstawia rysunek 1.

Unijne rozporządzenie RODO zastąpiło dotychczas obowiązujące ustawy o ochronie danych osobowych. Akt prawny obowiązuje bezpośrednio w każdym z krajów członkowskich, bez konieczności implementacji go do krajowego porządku prawnego. Wymagania postawione w RODO mają wpływ na wiele obszarów funkcjonowania przedsiębiorstw i wszelkiego rodzaju innych instytucji (w tym badanych w tej pracy banków), w których ma miejsce przetwarzanie danych osobowych. Celem rozporządzenia było doprowadzenie do pełnej harmonizacji prawa w ramach struktury Unii Europejskiej oraz zapewnienie swobodnego

przepływu danych osobowych. W założeniu ma to pozwolić mieszkańcom wspólnoty europejskiej na lepszą kontrolę ich danych osobowych oraz stanowić modernizację i ujednolicenie przepisów umożliwiających firmom ograniczanie biurokracji i korzystanie ze zwiększonego zaufania klientów [Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. …].

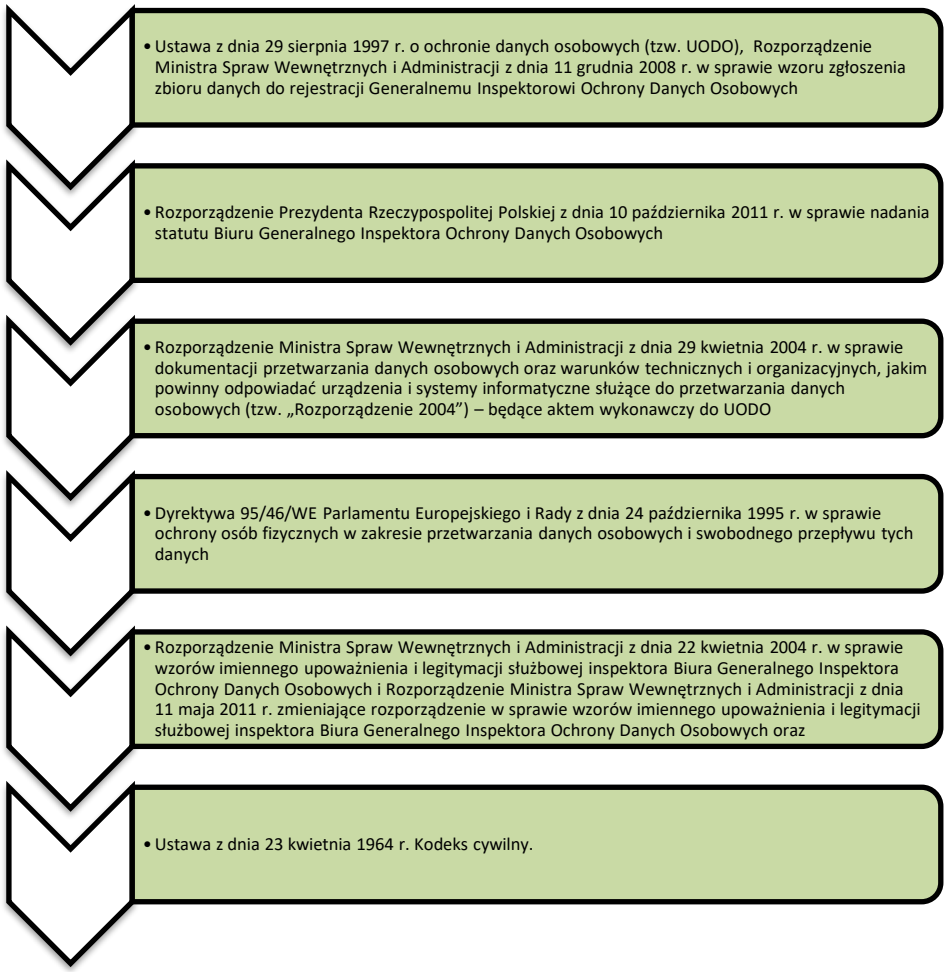

Rysunek 1. Obowiązujące do 25 maja 2018 akty prawne regulujące kwestię ochrony danych osobowych

Źródło: opracowanie własne.

1.2. Zasady przetwarzania danych osobowych według RODO

Aby mogło dojść do przetworzenia danych osobowych klientów przez daną organizację, podmiot ten musi mieć podstawę prawną. W artykule 6 RODO wskazane zostały sytuacje, w których przetwarzanie danych osobowych jest dozwolone. Są to, np.: udzielona zgoda klienta na przetwarzanie danych osobowych, w celu wywiązania się z ciążącego obowiązku prawnego, działanie w tzw. żywotnym interesie klienta, realizacja zadań w interesie publicznym.

Dane muszą być przetwarzane w sposób rzetelny i przejrzysty. Dokonuje się tego poprzez informowanie klientów o przysługujących im prawach.

Kolejną z zasad wskazaną w rozporządzeniu RODO jest ograniczenie celu. Ustawodawca wyraźnie podkreślił, że dane klienta powinny być gromadzone tylko w prawnie uzasadnionych celach. Z zasadą ograniczenia celu nierozerwalnie związana jest zasada minimalizacji danych, co oznacza, że można gromadzić tylko takie dane osobowe, które są niezbędne do realizacji celu przetwarzania [Osiej i Czarnecki 2018: 17 i n.].

Rozporządzenie nakłada obowiązki dotyczące przetwarzania danych osobowych w sposób prawidłowy, ich bieżącą aktualizację oraz sprostowanie lub usunięcie informacji nieprawidłowych. Dane, które służą podmiotom do identyfikacji klientów można przechowywać tylko w czasie, w którym są niezbędne do osiągnięcia konkretnego celu. Od tej zasady są jednak wymienione enumeratywnie wyjątki, do których należą: cele archiwalne w interesie publicznym, cele badań naukowych oraz cele statystyczne.

Kolejną z zasad wskazaną w rozporządzeniu RODO jest reguła integralności i poufności. Poprzez prowadzenie zasady integralności ustawodawca chce zabezpieczyć klientów przed zmianą lub niszczeniem danych klientów bez ich zgody i wiedzy. Poufność wiąże się z kolei z działaniami podjętymi w celu zapobiegania, by dane się dostały się do osób niepowołanych. W podmiotach przetwarzających dane osobowe klientów odbywa się to zazwyczaj przez zabezpieczenie danych za pomocą hasła, unikanie tworzenia dodatkowych kopii danych, posiadanie programów chroniących przed atakami hakerskimi. Relatywnie za wszystkie operacje przeprowadzane na danych ponosi odpowiedzialność ich administrator, o czym stanowi tzw. zasada rozliczalności [Mędrala-Natkaniec 2018: 3–4].

Następną zasadą jest zasada szczególnego traktowania danych sensytywnych. Przetwarzanie danych wrażliwych jest szczególnie niebezpieczne, gdyż związane jest z ryzykiem naruszenia praw i uzasadnionych interesów. Przetwarzanie takich danych jest zgodne z prawem w momencie kiedy osoba, której te informacje dotyczą, wyrazi zgodę [Barta i Markiewicz 2002].

W rozporządzeniu RODO, w artykułach od 12 do 22, zostały wymienione w sposób enumeratywny uprawnienia osób, których dane są przetwarzane. Jako pierwsze uprawnienie ustawodawca w art. 12 wskazał prawo do przejrzystej komunikacji. W art. 13 i 14 zostało zawarte prawo do informacji. Kolejne uprawnienia to prawo dostępu do danych, prawo do sprostowania danych, prawo do usunięcia danych (tzw. prawo do bycia zapomnianym), prawo do ograniczenia przetwarzania, prawo sprzeciwu oraz prawo do niepodlegania decyzji, która opiera się wyłącznie na zautomatyzowanym przetwarzaniu.

Rozporządzenie RODO zawiera rygorystyczne przepisy odnoszące się do przetwarzania danych osobowych wyłącznie na podstawie uzyskanej zgody [*RODO nowe możliwości…*, 2018]. Przywołana zgoda musi być udzielona w sposób dobrowolny, konkretny, świadomy i jednoznaczny oraz uzyskana na podstawie zapytania o pozwolenie, które winno być sformułowane w sposób zrozumiały. Udzielona zgoda musi być wyrażona w sposób możliwy do potwierdzenia, np. poprzez podpis na formularzu lub zaznaczenie okienka ze wzmianką o zgodzie na przetwarzanie danych osobowych. W wypadku przetwarzania danych osobowych dziecka, potrzebna jest zgoda rodzica lub opiekuna prawnego.

Rozporządzenie wprowadza instytucję inspektora danych osobowych. Do jego głównych zadań będzie należeć czuwanie, aby działania z wykorzystaniem danych osobowych przebiegały zgodnie z prawem, dostarczanie informacji pracownikom oraz administratorowi o spoczywających na nich obowiązkach, szkolenie personelu, łącznictwo między administratorem danych osobowych a GIODO.

2. KLIENT NA RYNKU USŁUG BANKOWYCH

Zarówno sama ochrona, jak i promowanie praw konsumenta na rynku usług bankowych należą do istotnych elementów polityki jego ochrony [Piguła 2015: 41]. Aby klient mógł obdarzyć bank zaufaniem, musi być pewien, że jego prawa są należycie chronione oraz respektowane przez instytucję i jej pracowników. Ważną rolę odgrywają liczne inicjatywy o charakterze krajowym, jak i międzynarodowym, mające na celu stworzenie stabilnego systemu gwarantującego ochronę konsumenta na rynku usług bankowych, jak i finansowych.

Banki komercyjne bardzo często stosują wobec klientów szereg niewłaściwych działań [Trzeciak 2017: 105]. Przykładem takiego postanowienia są tzw. klauzule abuzywne będące postanowieniami wzorców umów kształtujących prawa i obowiązki konsumenta w sposób niezgodny z powszechnie obowiązującym prawem, a przedstawiony w nich układ praw i obowiązków powoduje rażące naruszenie interesów konsumenta. Oprócz niedozwolonych postanowień umownych, banki stosują również tzw. *misseling*, którego celem jest sprzedanie

niepotrzebnych klientowi produktów bądź usług, aby pracownik mógł wyrobić narzucone limity sprzedażowe.

Konsument uchodzi za stronę słabszą w transakcjach bankowych, ponieważ nie jest profesjonalnym uczestnikiem rynku. Ze względu na ten fakt, istotną rolę ochronną nad konsumentem sprawuje prawo konsumenckie, a zwłaszcza wyodrębnione w jego obszarze prawo umów konsumenckich [Rutkowska-Tomaszewska 2013: 28]. Utrzymanie zadań pomiędzy instytucjami takimi jak banki a finalnymi nabywcami ofertowych produktów usług należą do założeń tzw. polityki konsumenckiej, za której realizację odpowiadają agendy państwowe, społeczne organizacje oraz niezależne organizacje konsumenckie [Czechowska 2009: 409]. W razie zaistnienia konfliktu pomiędzy konsumentem a bankiem, rozwiązaniem sporu zajmują się: właściwy dla miejsca zamieszkania konsumenta sąd powszechny, sąd polubowny działający przy Komisji Nadzoru Finansowego, Bankowy Arbitraż Konsumencki funkcjonujący przy Związku Banków Polskich, Sąd Polubowny działający przy Rzeczniku Ubezpieczonych, Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, a także Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów. W ramach procedury rozwiązywania sporów pomiędzy klientem a bankiem, w pierwszej kolejności konsumenci mogą złożyć pisemną reklamację na zaistniałą sytuację. Bank jest zobowiązany w ciągu 30 dni rozpatrzyć reklamację, jednak w sytuacji bardzo skomplikowanej bank ma prawo wnioskować o przedłużenie trzydziestodniowego terminu. W sytuacji, gdy klientowi nie uda się rozstrzygnąć sporu z bankiem, może on w kolejnym kroku zwrócić się do arbitra bankowego. Arbiter rozpatruje wniosek w okresie do 2 miesięcy. W sytuacji niekorzystnego roztsrzygnięcia sporu dla klienta, ten może zwrócić się do sądu polubownego działającego przy Komisji Nadzoru Finansowego. W tym wariancie klient musi się zdecydować na jedną z metod rozstrzygnięcia sporu: mediację lub arbitraż.

Dużą rolę w działaniach mających na celu przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym odgrywa także Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Do jego prerogatyw należy wydawanie tzw. decyzji tymczasowych. Dzięki temu UKOiK może w bardzo szybki sposób reagować na wszelkie działania zagrażające interesom konsumenta.

Istotną rolę normującą sposób zachowania banku w stosunku do klientów odgrywa Bankowy Kodeks Dobrych Praktyk. Znajduje się w nim szereg uregulowań co do zasad funkcjonowania banków, odpowiedzialności pracowników, podejmowanych działań względem klientów. Zasady dobrych praktyk rynkowych zwracają szczególną uwagę na obowiązek informacyjny względem klientów. Powinien on być realizowany w sposób rzetelny i przejrzysty. Przywołane powyżej zasady podkreślają, że wszelkie spory powstające na linii klient – bank powinny być rozwiązywane w sposób polubowny. W Bankowym Kodeksie Dobrych Praktyk podkreśla się, że banki nie powinny wykorzystywać swojego profesjonalizmu

w relacjach w klientami. Swoje działania powinny prowadzić w zgodzie z przepisami prawa, w granicach dobrze pojętego interesu własnego oraz uwzględniając przy tym interes klientów [Rutkowska-Tomaszewska 2010: 65].

3. METODA

Celem pracy jest wskazanie wprowadzonych zmian w zakresie ochrony danych klientów banku. Analizie poddany został przypadek banków spółdzielczych. W badaniu wykorzystano metodę analizy treści informacji, jakie otrzymali klienci banku w związku z wejściem w życie unijnego rozporządzenia RODO, udostępnione na stronie internetowej banków w Chełmie (www.wbschelm.pl), Izbicy (www.bsizbica.pl), Łęcznej (www.bsleczna.pl) oraz Werbkowicach (www.bswerbkowice.pl). Badaniu zostały poddane akurat te banki ze względu na dużą ilość informacji odnoszących się do wprowadzonych zmian w związku z rozpoczęciem obowiązania rozporządzenia RODO, udostępnionych na ich stronach internetowych.

4. WYNIKI BADAŃ

W wyniku przeprowadzonej analizy treści dostępnych na stronach banków w związku w wejściem rozporządzenia RODO stwierdza się, że zamieszczone treści są do siebie bardzo zbliżone. Dzięki analizie możliwa jest odpowiedź na pytania odnośnie rodzaju oraz kategorii przetwarzanych danych, celu, podmiotów będących odbiorcami informacji, źródła, sposobu przetwarzania oraz przechowywania danych osobowych klientów. Podrozdziały 4.1–4.4 stanowią odpowiedzi na powyższe pytania, zaś podrozdział 4.5 przedstawia klauzule informacyjną jednego z badanych banków.

4.1. Cel przetwarzania danych osobowych klientów

Bank przetwarza dane klientów, aby prowadzić działalność bankową, m.in. prowadzić rachunek bankowy, zawrzeć i realizować umowę dotyczącą produktu bankowego typu kredyt, lokata, rachunek oszczędnościowy, rachunek ROR czy zapewnić bezpieczeństwo środków i transakcji (rysunek 2). Prowadzona jest również działalność informacyjna o usługach i produktach oferowanych przez bank [Bank Spółdzielczy w Łęcznej, dostęp 19.08.2019].

Rysunek 2. Cel przetwarzania przez banki danych osobowych klientów

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji zawartych na stronie internetowej Banku Spółdzielczego w Łęcznej [dostęp 19.08.2019].

4.2. Rodzaje oraz kategorie danych osobowych przetwarzanych przez bank

Każdy z podanych analizie banków przetwarza dane związane z:

1) identyfikacją i weryfikacją tożsamości Klienta,
2) dane transakcyjne,
3) dane dotyczące stanu cywilnego i sytuacji rodzinnej, w tym o osobach pozostających na utrzymaniu i pozostających we wspólnym gospodarstwie domowym,
4) dane finansowe lub związane ze świadczeniem usług bankowych,
5) dane dotyczące prowadzonej działalności gospodarczej, zawodowej lub społecznej,
6) dane audiowizualne (nagrywane rozmowy dla celów bezpieczeństwa lub celów dowodowych).

4.3. Odbiorcy danych osobowych klientów

Banki spółdzielcze w Chełmie, Izbicy, Łęcznej oraz Werbkowicach wskazują jednomyślnie, że dane klientów banku mogą być udostępnione takim odbiorcom jak:

- Biuro Informacji Kredytowej S.A.,
- Centrum Prawa Bankowego i Informacji Sp. z o.o.,
- Związek Banków Polskich,
- Ministerstwo Finansów, w tym Generalny Inspektor Informacji Finansowej,
- Komisja Nadzoru Finansowego,
- biura informacji gospodarczej,
- banki, instytucje kredytowe i inne upoważnione podmioty na podstawie przepisów prawa,
- podmioty, którym Bank powierzył przetwarzanie danych osobowych na podstawie umów powierzenia przetwarzania danych osobowych (tzw. podmioty przetwarzające) [Bank Spółdzielczy w Izbicy, dostęp 19.02.2019].

Obecnie żaden z poddanych analizie banków spółdzielczych nie planuje przekazać danych osobowych swoich klientów poza Europejski Obszar Gospodarczy.

4.4. Źródło, sposób przetwarzania oraz przechowywania danych osobowych

Banki pozyskują dane osobowe klientów z wniosków oraz zawartych umów z bankiem. Dane mogą być przetwarzane w sposób zautomatyzowany, w tym w formie profilowania danych. Proces profilowania przejawia się w proponowaniu klientom produktów bądź usług dopasowanych do konkretnego klienta. Długość przechowywania danych osobowych jest uzależniona od celu. Tabela 1 prezentuje długość okresu, przez który banki mogą przetrzymywać informację o swoich klientach.

Tabela 1. Limit czasowy przechowywania danych osobowych klientów banków w zależności od celu przechowywania danych

Cel przechowywania danych	Limit czasowy przechowywania danych
W związku z zawarciem umowy i w celu jej realizacji	przez okres obowiązywania umowy, a następnie przez okres oraz w zakresie wymaganym przez przepisy prawa, jak również przez okres niezbędny do ustalenia i dochodzenia własnych roszczeń lub obrony przed zgłoszonymi roszczeniami;
Dla celów wykonywania czynności bankowych, w szczególności dokonywania oceny zdolności kredytowej i analizy ryzyka kredytowego	przez okres trwania zobowiązania, a po jego wygaśnięciu – tylko w przypadku wyrażenia zgody lub spełnienia warunków, o których mowa w art. 105a ust. 3 Prawa bankowego, przy czym w żadnym wypadku nie dłużej niż przez okres 5 lat po wygaśnięciu zobowiązania; dla celów statystycznych i analiz – przez okres trwania zobowiązania oraz przez okres 12 lat od wygaśnięcia zobowiązania;
W zakresie przetwarzania dla celów statystycznych i raportowania wewnętrznego	do czasu wypełnienia prawnie uzasadnionego interesu Banku stanowiącego podstawę tego przetwarzania lub do czasu wniesienia sprzeciwu;
W zakresie promocji i marketingu działalności prowadzonej przez Bank w trakcie trwania umowy	do momentu wniesienia sprzeciwu; w zakresie promocji i marketingu działalności prowadzonej przez Bank po rozwiązaniu, wygaśnięciu lub odstąpieniu od umowy – do momentu wycofania zgody;
W zakresie ustalenia i dochodzenia własnych roszczeń lub obrony przed zgłoszonymi roszczeniami	do momentu przedawnienia potencjalnych roszczeń wynikających z umowy lub z innego tytułu;
W zakresie wypełnienia obowiązków prawnych ciążących na Banku	przez okres, w jakim przepisy prawa nakazują bankom przechowywanie dokumentacji i wypełnianie obowiązków z nich wynikających;
W zakresie przetwarzania w celach statystycznych i raportowania wewnętrznego	do czasu wypełnienia prawnie uzasadnionych interesów Banku stanowiących podstawę tego przetwarzania lub do czasu wniesienia przez Państwa sprzeciwu.

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji dostępnych na stronie Banku Spółdzielczego w Chełmie [dostęp 19.08.2019].

4.5. Klauzula informacyjna zgodna z rozporządzeniem RODO

Wraz z wejściem rozporządzenia RODO banki były zobowiązane przygotować dla swoich klientów klauzule informacyjną, dotyczącą sposobów przetwarzania danych osobowych obowiązujących w placówce. W przypadku Banku Spółdzielczego w Łęcznej klauzula ta wygląda następująco:

W dniu 25 maja 2018 r. wchodzi w życie Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych, zwane dalej „RODO"). W związku z powyższym informujemy, że:

1. Bank Spółdzielczy w Łęcznej z siedzibą przy ul. Partyzanckiej17, 21-010 Łęczna, jest Administratorem Pani/Pana danych osobowych (zwanym dalej „Bankiem").
2. Bank wyznaczył Inspektora Ochrony Danych z którym może się Pani/Pan skontaktować w sprawach ochrony swoich danych osobowych pod adresem e -mail: iod@bsleczna.pl, pod numerem telefonu 817527311 lub pisemnie na adres siedziby wskazany wyżej
3. Pani/Pana dane osobowe mogą być przetwarzane przez Bank w celu:
   1) wykonania usługi rozliczenia pieniężnego (podstawa prawna – art. 6 ust 1 lit. b RODO);
   2) wykonywania obowiązków prawnych wynikających z powszechnie obowiązujących przepisów prawa (podstawa prawna – art. 6 ust. 1 lit. c RODO);
   3) wykonywania innych prawnie uzasadnionych interesów Banku, np. ustalania, zabezpieczenia i dochodzenia roszczeń Banku lub obrony praw Banku, zapewnienia bezpieczeństwa środków i transakcji, zapewnienia bezpieczeństwa osób i mienia, zarządzania relacjami, dla celów statystycznych, archiwalnych, dowodowych (podstawa prawna – art. 6 ust. 1 lit. f RODO).
4. Pani/Pana dane osobowe mogą być udostępniane podmiotom upoważnionym do odbioru danych osobowych na podstawie odpowiednich przepisów prawa oraz podmiotom, które przetwarzają Pani/Pana dane osobowe w imieniu Banku na podstawie umowy powierzenia danych.
5. Bank danych nie ma zamiaru przekazywać danych osobowych do państwa trzeciego lub organizacji międzynarodowej.
6. Dane osobowe będą przechowywane przez okres wykonywania usługi, a po jej zakończeniu – w związku z obowiązkami prawnymi Banku wynikającymi z powszechnie obowiązujących przepisów prawa oraz przez okres niezbędny do dochodzenia roszczeń przez Bank w związku z prowadzoną działalnością lub obrony przed roszczeniami kierowanymi wobec Banku, z uwzględnieniem okresów przedawnienia roszczeń wskazanych w powszechnie obowiązujących przepisach prawa przepisach prawa.
7. **Przysługuje Pani/Panu prawo dostępu do treści danych oraz ich sprostowania, usunięcia lub ograniczenia przetwarzania, a także prawo do wniesienia sprzeciwu wobec przetwarzania, zażądania zaprzestania przetwarzania i przenoszenia danych.**
8. **Przysługuje Pani/Panu prawo do wniesienia skargi do organu nadzorczego Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych.**
9. **Podanie danych jest dobrowolne, lecz niezbędne do wykonania usługi. W przypadku niepodania danych nie będzie możliwe wykonanie usługi.**
10. Dane udostępnione przez Panią/Pana nie będą podlegały profilowaniu.
11. W przypadku, gdy danych osobowych nie pozyskano od osoby, której dane dotyczą, dane te pochodzą od osób, które zlecają wykonanie rozliczenia pieniężnego.

Administrator przetwarza kategorie danych osobowych podane w zleceniu.

Źródło: Strona internetowa Banku Spółdzielczego w Łęcznej [dostęp 19.08.2019].

Przytoczony dokument zawiera szereg postanowień związanych z wyjaśnieniem istoty RODO, celu przetwarzania danych osobowych, informacji o inspektorze danych osobowych, okresu przechowywania danych osobowych, podmiotów upoważnionych do otrzymania danych osobowych klientów, a także uprawnień klienta związanych z wykorzystaniem jego danych.

W klauzuli zostały zawarte postanowienia odnośnie przetwarzania, ograniczenia, przeniesienia, usunięcia bądź sprostowania danych osobowych będących realizacją artykułów od 15 do 22 rozporządzenia RODO zawierających zasady przetwarzania danych osobowych.

Bank w klauzuli informuje klienta, że ten ma prawo wnieść skargę do Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych (UODO). UODO – jest organem nadzorczym w rozumieniu rozporządzenia RODO. Prezes urzędu pełni funkcję kontynuacyjną istniejącego uprzednio Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych.

Postanowienie numer 9 zawiera stwierdzenie iż klienci podają dane dobrowolnie, jednak w momencie kiedy odmówią ich ujawnienia usługa nie dojdzie do skutku, a więc w ten sposób wymusza się poniekąd na kliencie podanie tych informacji.

5. DYSKUSJA

Podobnie jak banki spółdzielcze, tak również banki komercyjne zamieściły na swojej stronie internetowej informacje odnośnie rozporządzenia RODO. W celu zrozumienia specyfiki wprowadzonych zmian przez banki spółdzielcze, porównano je z działaniami podjętymi przez jeden z banków komercyjnych,

Dane klientów mBanku w przeciwieństwie do klientów Banku Spółdzielczego w Łęcznej (postanowienie nr 10 w przywołanej wyżej klauzuli) są profilowane. mBank w Pakiecie RODO za cele profilowania wskazuje realizację obowiązków oraz prawnie uzasadnionych interesów, a także – kiedy to jest niezbędne – do zawarcia lub wykonania umowy.

Zarówno bank spółdzielczy w Chełmie, Izbicy, Łęcznej i Werbkowicach informuje swoich klientów, że na obecny moment nie planują przekazywać danych klientów poza Europejski Obszar Gospodarczy. mBank zaś wskazuje, że dane osobowe swoich klientów może przekazać do państwa trzeciego jedynie w sytuacji kiedy to państwo gwarantuje przynajmniej taką samą ochronę danych osobowych jaka obowiązuje w Polsce. Ponadto mBank może przekazywać dane osobowe do innych państw trzecich w momencie, gdy w umowach z podmiotami z tych państw zostały zastosowane specjalne rozwiązania przewidziane przez polskie prawo bądź zostały zatwierdzone przez urząd sprawujący nadzór nad ochroną danych osobowych. mBank wskazuje, że w wyjątkowych sytuacjach dostęp do

danych osobowych klientów może uzyskać administracja rządowa Stanów Zjednoczonych, jak czyta się w pakiecie RODO „władze amerykańskie zobowiązały się, że będą wykorzystywać te dane wyłącznie do walki z terroryzmem".

Żaden z poddanych analizie banków spółdzielczych nie wskazał zasad postępowania przy naruszeniach danych osobowych. W pakiecie informacyjnym mBanku temu zagadnieniu jest poświęcony rozdział broszury. Wskazane zostały podmioty, które należy poinformować w sytuacji, kiedy doszło do naruszenia danych osobowych oraz moment, w którym dana osoba powinna otrzymać informację. mBank wskazuje, że w takiej sytuacji należy poinformować osobę, której dane dotyczą, w momencie kiedy ryzyko naruszenia praw i wolności zostało oszacowane wysoko niezwłocznie od zajścia (w razie gdy bezpośrednie przekazanie informacji jest utrudnione wydaje się publiczny komunikat). Jako drugi podmiot bank wskazuje organ nadzorczy, kiedy ryzyko naruszenia praw zostało ocenione na poziomie większym niż niskie niezwłocznie, jednak nie później niż w przeciągu 72 godzin.

6. WNIOSKI

Zanim wszyscy nauczą się w pełni stosować rozporządzenie RODO minie wiele czasu. Niniejszy artykuł stanowi spojrzenie na banki spółdzielcze niemal rok po wejściu w życie rozporządzenia. Banki spółdzielcze prowadzą działalność zwykle na lokalnych rynkach, stąd ich zasięg jest mały, w wyniku czego nie wszystkie kwestie związane z RODO będą miały w tym przypadku zastosowanie.

Przeprowadzona analiza pozwala klientom banków spółdzielczych zgłębić wiedzę odnośnie wprowadzonych zmian w sposobie przetwarzania ich danych osobowych. Wyniki wykazały, że wraz z rozpoczęciem obowiązywania rozporządzenia RODO banki musiały wprowadzić wiele istotnych zmian, m.in.: powołać inspektora danych osobowych, prowadzić rejestr czynności przetwarzania zamiast dotychczasowego obowiązku rejestracji zbiorów danych osobowych, weryfikacji dotychczas posiadanych zgód na przetwarzanie danych osobowych oraz sposobu ich pozyskania.

Ograniczenie badania stanowi ilość informacji dostępnych na stronach banków w związku ze stosowaniem rozporządzenia RODO. Nie wszystkie informacje banki mogą podawać do publicznej informacji ze względu na obowiązującą tajemnicę bankową oraz wysokie kary pieniężne grożące placówce w razie jej naruszenia. Ze względu na brak chęci do współpracy w tym projekcie badawczym ze strony banków, trudno jednak o bardziej precyzyjne dane.

Ciekawym poznawczo badaniem byłoby wykonanie analizy porównawczej w zakresie stosowania rozporządzenia RODO dużych banków obecnych na polskim rynku, m.in. mBank, Bank Pekao, Milenium Bank, Bank BGŻ, ING Bank

Śląski, Getinbank itd. Pozwoliłoby to z jednej strony na wskazanie precyzji zapisów dyrektywy, biorąc pod uwagę zróżnicowanie sposobu jej wdrożenia, jak również wskazanie klientom, która z instytucji bankowych chroni ich dane osobowe najpełniej. Analogicznie, w przyszłości warto byłoby dokonać takiego porównania na poziomie międzynarodowym.

BIBLIOGRAFIA

Barta J., Markiewicz R., 2002, *Ochrona danych osobowych*, Zakamycze.

Barta J., Markiewicz R., 2011, *Ochrona danych osobowych*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa.

Czechowska I.D., 2009, *Ochrona konsumenta rynku usług bankowych*, „Zeszyty Ekonomiczne Uniwersytetu Szczecińskiego, Ekonomiczne Problemy Usług", nr 28.

Jastrzębska K., 2018, *Elektroniczna administracja jako narzędzie wdrażania zmian organizacyjnych*, Warszawa.

Kamiński A., Dąbek K., 2017, *Nowe zagrożenia dla działalności przedsiębiorstw w świetle rozporządzenia Parlamentu Europejskiego o ochronie danych osobowych (RODO*), „Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu: Polityka Ekonomiczna", nr 487.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483.

Mędrala-Natkaniec M., 2018, *Jakie zmiany w zakresie ochrony danych osobowych pracowników wprowadza RODO?,* Warszawa.

Osiej T., Czarnecki M., 2018, *RODO w 15 krokach, przykłady, wskazówki, wzory, procedury wynikające z RODO*, Wydawnictwo C.H. Beck.

Piguła E., 2015, *Bankowy arbitraż konsumencki jako instytucja ochrony konsumenta na rynku usług bankowych*, „Finanse i Prawo Finansowe", nr III(2).

RODO nowe możliwości, nowe obowiązki: wszystko, co każdy przedsiębiorca powinien wiedzieć o ogólnym rozporządzeniu UE o ochronie danych, 2018, „European Commission; Directorate-General for Justice and Consumers".

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE.

Rutkowska-Tomaszewska E., 2010, *Zasady dobrych praktyk na rynku usług bankowych i ich znaczenie w działalności Bankowego Arbitrażu Konsumenckiego*, „Kwartalik ADR", nr 4(12).

Rutkowska-Tomaszewska E., 2013, *Ochrona prawna klienta na rynku usług bankowych*, Lex a Wolters Kluwer business, Warszawa.

Skoczylas D., 2018, *Przetwarzanie danych osobowych a prawo do bycia zapomnianym i prawo do przenoszenia danych na gruncie RODO*, „Acta Iuris Stetinensis", nr 24(4).

Trzeciak T., 2017, *Ochrona praw konsumenta w kontekście realizacji tzw. planów sprzedaży w banku komercyjnym*, „Finanse i Prawa Finansowe", nr 2(14).

PROTECTION OF PERSONAL DATA AFTER THE ENTRY INTO FORCE OF THE RODO REGULATION: ANALYSIS OF THE CASE OF COOPERATIVE BANKS

Abstract

In connection with the introduction of the RODO regulation, both in the doctrine and the economic environment there are many doubts and uncertainties as to the correctness of the application and interpretation of the new regulations. In the light of these incidents, an important element is education, training, talks as well as the exchange of insights and experiences of people dealing with issues of the RODO, as well as those who were obliged to comply with the regulation. On the issue of the GDP in the literature, a small role is devoted to cooperative banks. The purpose of the article is to diagnose the changes made in the field of data protection of the bank's customers as a result of the entry into force of the Regulation on the protection of personal data, the so-called RODO. In order to determine the modifications that have occurred in the way of data processing, the content of information, messages published on the websites of four cooperative banks was analyzed.

Keywords: personal data protection, RODO, consumer, cooperative bank.

Przyjęto/Accepted: 15.03.2020
Opublikowano/Published: 31.03.2020